

İÇ MİMARLIK EĞİTİMİNDE DENEYİMLEYEREK ÖĞRENME: 107 ve 225 NUMARALI ATÖLYE

Ali AKÇAOVA*

Rabia KÖSE DOĞAN**

Özet

İç mimarlık eğitiminde tasarım ve uygulamanın/inşa etmenin bir arada yürütüldüğü eğitim programları, literatürde yaygın olarak ‘tasarla - yap programı’ olarak geçmektedir. Tasarla-yap programları öğrencilere tasarlanmanın yanında yapı alanını, strüktürü, malzeme bilgisini ve malzemeyi işlemeyi uygulama içinde öğrenme imkânı veren bir eğitim ortamı sunar. Bu süreç aynı zamanda, tasarım eğitimi alan öğrenciler ile uygulama safhasında bulunan kişiler arasındaki mesleki ilişkilerinde kurulmasına yardımcı olur. Bu bağlamda, Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, 2017-2018 Eğitim-Öğretim Bahar Dönemi, ‘Yapı Projesi’ dersi kapsamında 4.sınıf öğrencileriyle birlikte, fakültede bulunan ‘107 numaralı stüdyo (Proje-2 Stüdyosu) ve 225 numaralı Bilgisayar Laboratuvarı’ alanlarına yeni bir kimlik yükleme arayışı ve öğrencilerin daha verimli bir şekilde eğitim görmesi amacıyla düzenlenen mekânlar ele alınacaktır. Stüdyo ve laboratuvar içerisindeki ekipmanların tamamı sponsorlar aracılığı ile temin edilmiş, yetkililerden uygulama için gerekli izinler alınmıştır. Süreç kapsamında gerçekleşen uygulama alanlarındaki tüm işlemler, tasarım stüdyosundaki öğrenciler tarafından uygulanmış, malzeme bilgisi ve uygulama farkındalığı yanı sıra, öğrencilerde aidiyet duygusu yaratılmaya çalışılmıştır.

Proje uygulama aşamasında göz ardı edilemeyecek kadar önemli bir konu malzeme bilgisi ve uygulama bilgisidir. Proje tasarım aşamaları, avan projeler, kullanıcı istekleri, fonksiyonellik gibi tasarımsal kavramlar nasıl projenin vazgeçilmez parçaları ise, proje uygulama safhası, malzeme ve uygulama bilgisi, saha analizi de bir o kadar üzerine düşülmesi gereken bir konudur.

Sonuç olarak yapılan bu çalışma ile öğrencilerin temel tasarım eğitiminden başlayan öğrenim süresi boyunca aldıkları teorik bilgiyi ve büro ve şantiye stajlarında edindikleri saha deneyimlerini, lisans eğitimi bitmeden 1/1 ölçekte uygulama imkânı bulmuşlardır. Bölüm dersliklerinin yetersiz olan alanları tespit edilmiş, problem tespiti yapılmıştır. Tasarla-yap uygulaması sonucunda bölüm dersliklerine yeni bir kimlik kazandırılmış, yeni fonksiyonlar eklenmiş, dersliklerin ihtiyaçları karşılanmıştır. Tasarım stüdyosu eğitimi alan öğrencilerin öğrenme motivasyonu artmış ve öğrencinin aidiyet duygusu güçlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İç Mimarlık, Tasarım, Deneyim, Uygulama.

* Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, aliakcaova@yandex.com

** Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, rabiakose@selcuk.edu.tr

EXPERIENCE IN INTERIOR ARCHITECTURE EDUCATION: WORKSHOP NUMBER 107 and 225

Abstract

The education programs in which design and implementation / construction are carried out together in interior architecture education are commonly referred to as 'design - build programs' in the literature. The design-build programs provide students with an educational environment that allows them to learn building space, structure, material knowledge, and material handling in practice, as well as designing. This process also helps to establish a professional relationship between design education students and those in practice. In this context, Selçuk University, Faculty of Fine Arts, Department of Interior Architecture and Environmental Design, 2017-2018 Spring Semester, 'Project 107' with the 4th grade students in the 'Construction Project' course (Project-2 Studio) and the Computer Laboratory '225' will be searched for a new identity in the fields and places organized for the students to be educated more efficiently. All of the equipments in the studio and laboratory were provided through sponsors and necessary permissions were obtained from the authorities. All processes in the application areas realized within the scope of the process were applied by the students in the design studio, and material awareness and application awareness were tried to be created in the students as well as belonging sense.

Material knowledge and application knowledge is an important issue that cannot be ignored during the project implementation phase. Just as design concepts such as project design stages, preliminary projects, user requests, functionality are indispensable parts of the project, project implementation phase, material and application knowledge and field analysis are also an issue to be considered.

As a result of this study, students had the opportunity to apply the theoretical knowledge they gained during the education period starting from basic design education and their field experiences in office and construction site internships in 1/1 scale before the end of undergraduate education. Inadequate areas of department classrooms were identified and problems were identified. As a result of the design-build application, a new identity was introduced to the department classrooms, new functions were added and the needs of the classrooms were met. The learning motivation of the students who received design studio training increased and the sense of belonging of the student strengthened.

Keywords: Interior Architecture, Design, Experience, Application Page.

Giriş

Teknolojiye bağlı olarak dünyada hızlı bir değişim ve dönüşüm söz konusudur. Bu değişim ve dönüşüm diğer disiplinlerde olduğu gibi iç mekân tasarımı alanında da etkili olmuştur. Kullanılan malzeme, bilgisayar teknolojisi ve yeni yapım yöntemleri bu alandaki önemli gelişmelerdendir. İçinde bulunduğumuz bilgisayar çağında mimarlar ve iç mimarlar dünyanın her yerinde tasarım ve üretim yapabilir hale gelmiştir. Bu nedenle; iç mimar adayları tasarladıkları mekânları uygulanabilir hale getirebilmeleri için, yapım teknolojisi, malzeme bilgisi ve uygulaması çözümlerini tasarımlarıyla bütünleştirebilme becerilerine sahip olmalıdır.

İç mimari tasarım stüdyosu dersinde öğrencilere; bireysel öğrenme alışkanlıkları, mekânı algılama, yorumlayabilme ve mekânla ilgili düşüncelerin farklı ifade teknikleri ile anlatılabilmesi, mekânı ve çevreyi irdeleyici bir gözle görme, insan eylemleri ve insan eylemlerinin yerine getiriliş biçimlerini

sorgulama gibi becerilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bunların yanında stüdyo derslerinde verilen tasarım konuları aracılığıyla çevre bilinci ve kullanıcı bilinci ile mimarlığın genel anlamda çevreye ve topluma katkıda bulunması gerektiğinin de altı çizilmektedir.

Bütüncül Tasarım Alanı ve Uygulama Süreci

Çalışma, Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü stüdyolarına kimlik ve nitelik kazandırmaya yönelik bir amaçla başlatılan atölyeleri yenileme projeleri, çalışmanın ana omurgasını oluşturmaktadır. Tasarım sürecinden önce İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'ne ait olan atölyelerin, diğer atölyelerden farkı olmayan, kimliksiz ve kullanıcı ihtiyaçlarına cevap vermeyen nitelikte olduğu görülmüştür. Tasarımla ilgili yürütülen derslerde, atölyelerin nitelikleri hakkında öğrencilerle yapılan paylaşımlar sonucunda atölyelerin yeni bir kimlik kazandırılmasının zorunlu olduğu görüşüne varılmıştır. Öncelikle, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümüne 2 adet atölyenin fiziksel, işlevsel ve estetik özelliklerine ilişkin öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Her atölye için ihtiyaç listesi çıkarılmış, kullanıcı gereksinimleri belirlenmiş ve daha verimli bir alan yaratılması için fikirler üretilmiştir. Her atölye için detaylı çalışacak öğrenci grupları belirlenmiştir ve tek atölye için yaklaşık 10 öğrenci tek proje hazırlamıştır. 2017-2018 Eğitim Öğretim yılı bahar yarıyılında, öğrenciler seçmiş oldukları stüdyo için dönem içinde kritik alarak atölyelerin iç mekân yüzey tasarımlarını hazırlamaya başlamışlardır. Atölyenin iç mekân yüzey tasarımı yapmadan önce, atölyenin hangi sınıf tarafından kullanıldığına, atölyede ağırlıklı olarak yürütülen derslerin içeriklerine ve atölyenin ihtiyaç programına ilişkin analizler yapmışlardır. Atölyelerin iç mekân yüzey tasarımları, yüzeyin doku, renk ve ışık algılaması bağlamında fiziksel boyutu ve fiziksel, biçimsel kullanım bağlamında ise işlevsel boyutu dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu analizler doğrultusunda atölyelerin iç mekân yüzey projeleri hazırlanmıştır. Öncelikle rölemleri çıkarılan atölyelerin planları ve kesitleri çizilmiştir. İç mekân yüzey projeleri onaylanan atölyelerin üç boyutlu görselleri hazırlanmıştır. Proje aşamasının tamamlanmasının ardından, Yapı Projesi dersi kapsamında uygulaması başlamış, gerekli izinlerin alınmasının ardından Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'ne ait mobilya ve metal atölyeleri kullanılarak planlanan imalatlar gerçekleştirilmiş ve bahar yarıyılı sonunda uygulama tamamlanmıştır.

107 Numaralı Atölye

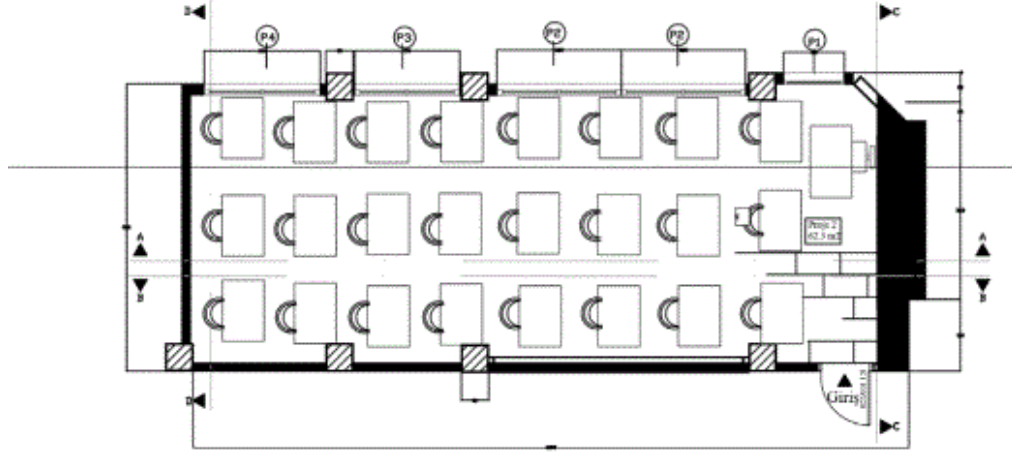
Mekânsal uyarım elemanlarının, yani renk, ışık, doku ve formun kullanımıyla mekân kalitesini anlamaya ve artırmaya yönelik çalışmalar literatürde mevcuttur.

Renk-Işık, Doku, Form gibi mekansal uyarım elemanları görsel algılamının temelini oluşturur ve mekan, sabit ve hareketli pek çok uyarım elemanına sahiptir.

Kamusal, yarı-kamusal, yarı özel ve özel mekânlarda yaşamının büyük bir kısmını geçirme durumunda olan insanın davranışı bu elemanların sadece formu değil, ışığı, rengi, dokusu birlikteliğinde şekillenir, yönlendirir. Arnheim'in algı (perception) ve biliş (cognition) olarak adlandırdığı algının bu kademeli sürecini (Arnheim, 1966), 1920'lerde Ozanfant ve Le Corbusier birincil ve ikincil hisler olarak tanımlamışlardır. Birincil hisler fizyolojik sürece dâhildir ve tamamıyla biçim ve renk tarafından oluşturulur. Bunlar insanlık için sabittir ve evrenseldir. Bilişsel süreçte ortaya konan ikincil hisler ise kişisel katılıma ve kültürel geçmişe bağlı olarak değişir. İkincil hisler kişiseldir, evrensel değildir ve onlar son derece çeşitli ve değişkendir (Bonta, 1979). Böylelikle algı-biliş sürecinde insan mekanla ilişki kurduğunda öncelikle onun en somut, pragmatik boyutuna ulaşır ve bu somutluk deneyimle soyutlaşır (Norberg-Schulz, 1971). Fizyolojik süreç içindeki sübjektif olgular herkes için genellenebilirken, bilişsel süreç içindeki sübjektif olgular çok daha kişisel özellik göstermektedir.

İç mimarı tasarım atölyesi olan 107 numaralı atölyede, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin yoğun olarak kullandığı bir atölyedir. Mekân algısı ve temel tasarım öğretilerinden yola çıkılarak mekânı oluşturan zemin, duvar, tavan ana elemanlarında yüzey tasarımları yapılmıştır.

Çalışma alanı fakültenin birinci katında yer alıp yaklaşık 65 metrekare alana sahiptir. Öncelikle öğrencilerle İç mimari stüdyosunun gereksinimleri, kullanıcıları ve istekleri üzerine fikir alışverişleri yapılmış, tasarımın ana hatları ortaya çıkarılmıştır.



Şekil-1: 107 Numaralı Proje 2 Atölyesi Kat Plan Şeması



Tablo 1: 107 Numaralı Proje 2 Atölyesi Proje Görselleri

Proje kapsamında, tasarım stüdyosunun farkındalık yaratabilmesi için, imaj duvar çalışması yapılmıştır. İmaj duvarı çalışması yapılırken, teknik resim çizim öğelerini içerisinde barından bir çalışma seçilmiştir. Diğer duvar yüzeylerinde ana renklerin kullanılması planlanmış, duvarda demir su borularından bütünlük, doluluk, boşluk, oran, ölçü gibi kavramların algılanabileceği bir imaj duvarı yüzeyi tasarlanmıştır. Diğer taraftan duvar üzerinde belirli alanlarda 2 mm. kalınlığında DKP siyah metal sac üzerine nikel kaplama ile konstrüksiyon oluşturulmuştur. Sac malzeme CNC makine yardımı ile farklı şekillerde kesilmiş, form kaygısı güdülmüştür. Konstrüksiyon, mıknatıs yardımı ile kolay pafta asmak ve çıktı ile sunum yapmak için işlevsel bir sisteme dönüşmüştür (Tablo 1).



Tablo 2: 107 Numaralı Proje 2 Atölyesi Uygulama Süreci

Uygulama aşaması kapsamında duvarların antrasit ve gri renklere boyanmasıyla işe başlanmıştır ve proje ekibi üç farklı gruba ayrılmıştır. Bir grup imaj duvarı için duvar üzerinde eskiz çalışması yaparken, ikinci grup genel duvar ve tavan astarı boyama işlemi gerçekleştirmiştir. Diğer bir grup ise, DKP sac ile oluşturulan konstrüksiyonu duvara mesnetleme işlemini gerçekleştirmiştir. Çalışmanın son aşamasında öğrenciler tefriş planına uygun olarak, tasarım stüdyosunun oturma planını oluşturmuş ve çalışma sonlandırılmıştır.

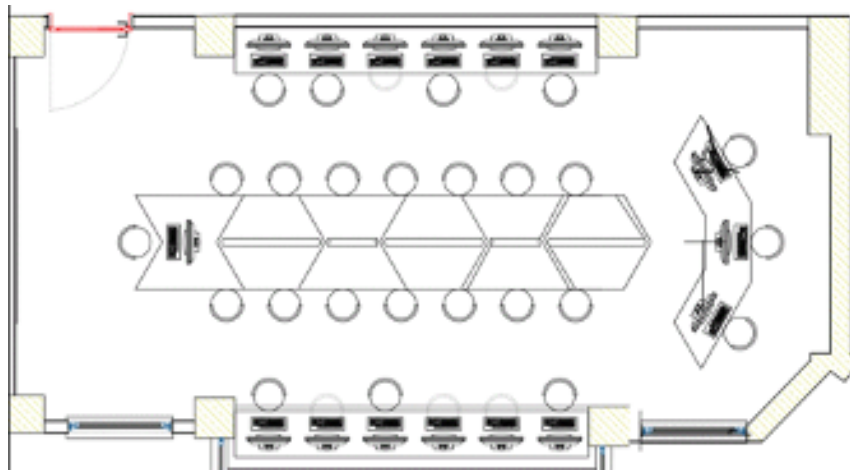


Tablo 3: 107 Numaralı Proje 2 Atölyesi Uygulama Öncesi ve Sonrası

225 Numaralı Atölye

İç mimarı bilgisayar laboratuvarı olan 225 numaralı atölyede, birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin yoğun olarak kullandığı dijital tasarım atölyesidir. Mekân algısı ve temel tasarım öğretilerinden yola çıkılarak mekânı oluşturan zemin, duvar, tavan ana elemanlarında yüzey tasarımları yapılmıştır.

Çalışma alanı fakültenin ikinci katında yer alıp yaklaşık 60 metrekare alana sahiptir. Laboratuvar alanı tasarlanmadan önce, alanın kimler tarafından hangi süreler aralığında ve kaç kişi kullandığı gibi temel bilgiler edinilmiştir. Öğrencilerle bilgisayar laboratuvarının gereksinimleri, kullanıcıları ve istekleri üzerine fikir alış verişleri yapılmış, tasarımın ana hatları ortaya çıkarılmıştır.

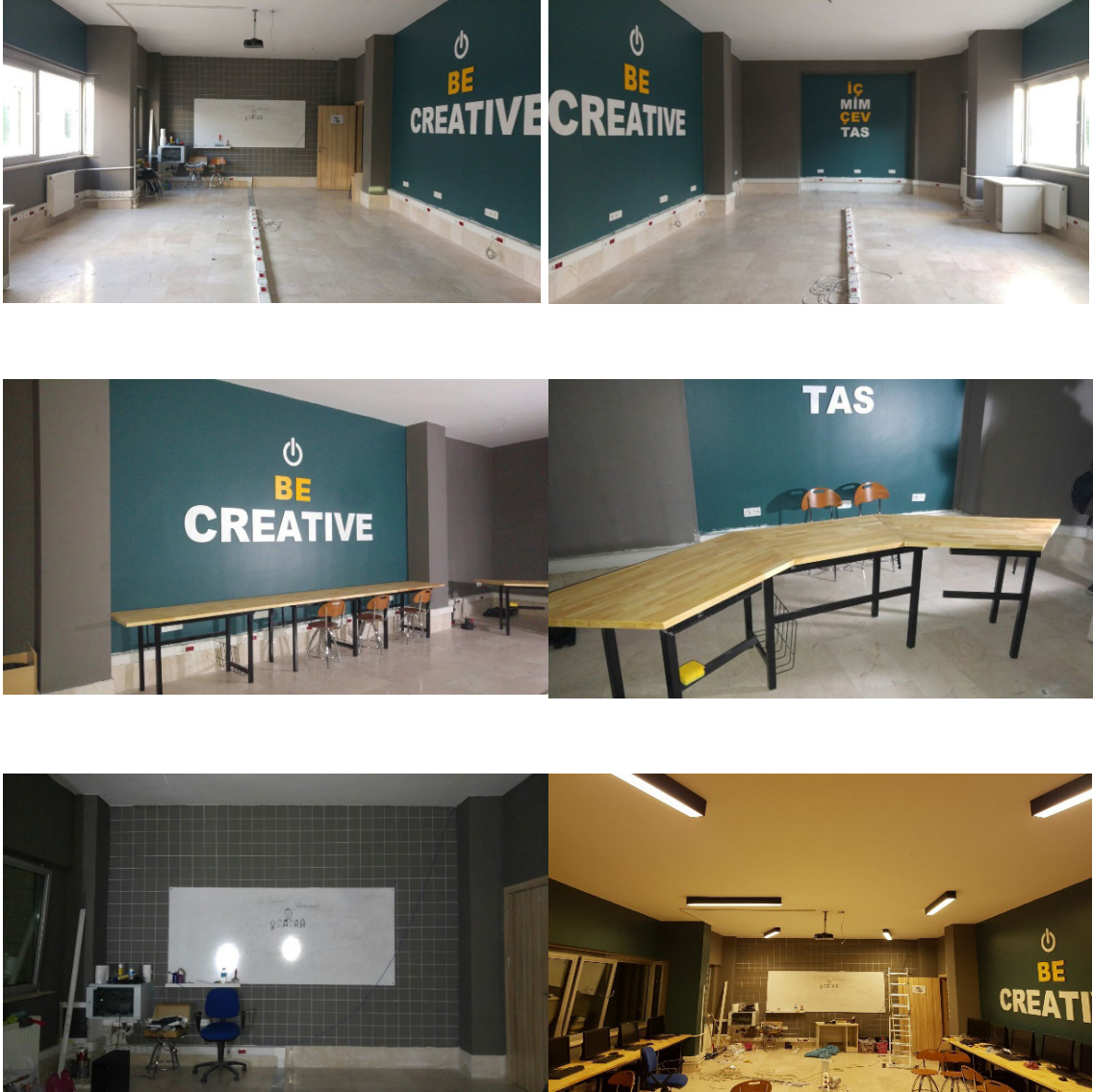


Şekil 2: 225 Numaralı Bilgisayar Laboratuvarı Kat Plan Şeması



Tablo 4: 225 Numaralı Bilgisayar Laboratuvarı Proje Görselleri

Bilgisayar laboratuvarı dijital stüdyosunda farkındalık ve aidiyetlik duygusu yaratabilmesi için, her iki duvarda imaj duvar çalışması yapılmıştır. İmaj duvarı çalışması yapılırken, bölümün isminin ilk heceleri kısaltma olarak kullanılmıştır. Diğer duvar yüzeylerinde dikkatin tek bir noktaya odaklamak için koyu renkler seçilmiş ve tasarımın ön planda olmasını sağlamak için imaj duvarı yüzeyi tasarlanmıştır. Düşeydeki taşıyıcı elemanlar üzerinde, ünlü tasarımcılara ait, tasarım motivasyonunu arttırıcı özlü sözler, reflektörlü DC-FIX malzeme ile uygulanmıştır. İmaj duvarları üzerinde belirli alanlarda 10mm kalınlığında pvc bazlı dekota malzemeden lazer kesim tekniği ile harfler kesilmiş ve duvara uygulanmıştır. Laboratuvarın arka imaj duvarının yapılaş amacı, laboratuvara olan aidiyetlik duygusunu arttırmaktır.



Tablo 5: 225 Numaralı Bilgisayar Laboratuvarı Uygulama Süreci

Laboratuvarda akşam öğreniminin de ders yaptığı göz önünde bulundurularak, lineer, gün ışığı led aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Bu aydınlatma elemanları, günışığına en yakın ışık değerlerine sahiptir. Hem odaklanma süresini uzatmakta hem de sıva üzeri montajlanmasından dolayı gözü yormamaktadır. Laboratuvarın oturma planı tasarlanırken, kullanılacak kişi ve bilgisayar sayısı belirleyici olmuştur. Laboratuvarda ki bilgisayar sayısı yeterli olmadığı durumlarda, öğrencilerin kendi bilgisayarları ile çalışabilecekleri, ortak çalışma alanı oluşturulmuştur. Kişisel bilgisayarların ve var olan laboratuvardaki iş istasyonlarının uygun çalışabilmesi için gerekli elektrik tesisatları, duvar ve zeminde uygun ve yeterli sayıda uygulanmıştır.



Tablo 6: 225 Numaralı Bilgisayar Laboratuvarı Uygulama Öncesi ve Sonrası

Sonuç

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü'nde "Tasarla –Yap" deneyimleyerek öğrenme yöntemi ile yapılan atölye duvar yüzeyi tasarımları ve uygulamaları, atölyelere işlevsel, estetik bağlamda katkı sağlarken, öğrenciler üzerinde pozitif bir mekân algısı oluşturmuştur. Atölyelerin kullanıcıları olan öğrencilerin, mekâna dair algısının yanı sıra, tasarlamış oldukları projenin uygulanma şansı doğmuştur. Gerçek sorunlara ve kullanıcıların isteklerine göre tasarım önerileri geliştirme ve uygulama esnasında oluşan problemlere çözüm üretme yetisi kazanmaları amaçlanmıştır. Uygulamada kullanılan malzeme ve bütçe tamamen kişisel ilişkiler ve sponsorluklar ile gerçekleşmiş, öğrencilerin az sayıda malzeme ve ekipman ile üretim yapma becerisi kazanması sağlanmıştır. Öğrenciler, eğitim sürecinde almış oldukları teorik bilgiyi 1/1 ölçekte uygulamayı ve stajlarda edindikleri bilgileri aktarma imkânları bulmuşlardır. Yapılan tasarımların bütüncül bir yaklaşımdan detay çözümlenmeye ve detaydan uygulamaya giden sürecini yaşayarak, hangi malzemenin hangi ekipman ve teknikle kullanılabileceği gibi konuları deneyimlemiş ve daha mezun olmadan uygulama aşamasında karşılaşılabilecekleri problemlere hızlı bir şekilde çözüm üretme yetisi kazanmıştır. Bununla birlikte, uygulamada yer alan öğrenciler için tasarımlarını somut hale getirmek, mekânlarda kalıcı olarak projelerini gerçekleştirme imkânı bulmak özgüven bağlamında bir katkı sağlamış ve uygulama yapılan alanlara olan aidiyetlik duygusunu arttırmıştır.

Tasarla – Yap disiplinler arası ilişkilere olanak tanınması, grup çalışmasıyla diyalogların güçlendirilmesi ve paydaşların artırılması, süreçte yer almanın getirdiği mesleki hazzı hissettirmek gibi çok sayıda avantajların elde edilmesi, eğitimin içerisinde yer alması açısından önem taşımaktadır.

İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü öğrencileriyle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerden; atölyelerdeki yüzey tasarımlarının uygulanmasıyla, atölyelere mekân algılarının olumlu olarak değiştiği, mekansal kimlik kazandırıldığı, mekanların daha nitelikli hale geldiği, öğrencilerin mekana dair aidiyet duygusunun geliştiği ve İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü atölyelerinin ders zamanları dışında da kullanıldığı çıkarımları yapılmıştır. İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü atölyelerinin duvar, tavan ve zemin yüzeylerinin yeniden tasarlanması, mekânlara kimlik kazandırmanın yanı sıra, fiziksel, psikolojik ve işlevsel bağlamlarda pozitif katkılar sağlamıştır.

Kaynaklar

- Arnheim,R. (1966). *Gestalt Psychology and Artistic Form*. (Ed: Whyte, L. L.). Aspects of Form. India University Press. Bloomington. 196-208.
- Başkaya, A., Dinç, P., Aybar, U., Karakaşlı, M.(2003). "Mekansal İmaj Üzerine Bir Deneme: Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Eğitim Bloğu Giriş Holü". *Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*. 18/2, 79-94.
- Bonta, J. P. (1979). *Architecture and its Interpretation: a study of expressive systems in architecture*. London: Lund Humphries. 30, 31.
- Norberg-Schulz, C. Existence. (1971). *Space & Architecture, Studio Vista*. London.